

Lewice_1

Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	międzychodzki	
Gmina	Międzychód	
Miejscowość	Lewice	MI_LE

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	22.11.2013	Miejsce wykonania	dom informatorki
Czas trwania	brak danych	Forma i wielkość	Plik audio 268,6 MB
Przeprowadzający	P.B.	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
MI_LE_001	K	40 lat	aktywna członkini Koła Gospodyń Wiejskich, członkini Stowarzyszenie Aktywne Lewiczanki	

Informacje etnograficzne	
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	Lewice, nie wiem w sumie od czego. Kiedyś miało podobną nazwę ale bardziej niemczoną. Mogło być dlatego, że leżało na lewo, bo kiedyś był główny trakt dyliżansów, Tarnowiec-Lewice na Pniewy, ogólnie między Poznaniem a Frakfurtem. Krzyżkówko. Dąbrówki już nie ma
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstwa)	Betoniarnia, jak się wyjeżdża z Lewic, na końcu. Tam jest płytami wyłożony plac. Gorzelnia, jest stary budynek z czerownej cegły, kiedyś jeszcze z wysokim kominem. Wzgórze Wisielców jest gdzieś, bo kiedyś prawa miejskie miały Lewice, ale to słyszałam od pana, który się historią interesuje. Żwirownia. Torki, tutaj jest taki nasyp kolejowy, do żwirowni szła wąskotorówka. Za parkiem z tyłu. W parku był dwór, tam gdzie teraz jest leśniczówka był budynek gospodarczy tego majątku. Giskajda. Mały Młynek za parkiem. Nad Małym Młynkiem jest Górka. Torki. Kapuśniki.
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	Kamionka wychodzi z Lewic, ze stawu na Małym Młynku.
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Na starych mapach widać, że naprzeciwko cmentarza był wiatrak. Ale to mapy z 1800 roku. Cmentarz choleryczny w lesie.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.

Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Na Łowyniaków mówią Koźlarze. Tam wiatrak stał i zawsze mówiona Koźlarze. Łowyń, Bolewice mają gwarę.	
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe		
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	Jest legenda o tym, że Napoleon odpoczywał pod dębem w parku, ale jak historycy przeanalizowali mapy strategiczne, to w ogóle trasa nigdy nie przechodziła przez Lewice. Ale taka wioskowa legenda jest. Ale tak to raczej żadnych legend nie było. Jak widziałam na starych mapach, to po każdym ataku cholery, wieś się przesuwała dalej od cmentarza, na którym były chowane ofiary zarazy.	
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1.	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	Teraz każdy w domu sam robi, życie jest wirtualne, mało kto się spotyka. Kiedyś było lanie wosku.
2.	św. Marcina/11 listopada	To w domach. Listopad jest ciężkim miesiącem, tak jak grudzień.
3.	Adwent	Były roraty wcześniej, dzieci zbierały ziarenka, które układało się w obrazek, codziennie było losowanie figurki i dane dziecko zabierało do domu na noc. A na koniec było losowanie tych ziarenek i dostawało się tę figurkę. Mój syn 10-letni nie wie co to są roraty.
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	Jest odpust na Mikołaja, bo kościół jest pw. Mikołaja Biskupa. Dzieciom w domach coś się daje.
5.	Wigilia	Jak ktoś ma jeszcze zwierzęta to się opłatkiem dzieli, po wigilii się zawsze szło. Barszcz musi być, z uszkami. Pierogi z kapustą i grzybami. Jak było kiedyś tak zostało, postnie. Śledź w śmietanie i ziemniaki. Zwijany makowiec i pierniki, ciastka ze skwarek. Topisz smalec, zostają skwarki, to się kręci i robi się ciastka z tego. Do tego proszek, mąka, cukier i jest. One są tak kruche i długo są świeże i kruche. To się jakiś czas wcześniej robiło przed świętami, całe słoje. Pasterka o 22:00.

6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	Brak informacji.
7.	Sylwester/Nowy Rok	Jeszcze parę lat temu furtki wystawiali. To co bardziej przezorni wystawiali sami i chowali.
8.	Trzech Króli	Nie, to w Kamionnej chodzili Trzej Królowie. Ksiądz rozdaje kadzidło.
9.	Kolędnicy	To w Kamionnej, Kamionna słynie z tego. Oni mają też Bery na Wielkanoc, więc kultywują takie stare zwyczaje.
10.	MB Gromniczej	Moja teściowa do dzisiaj zapala gromnicę podczas burzy.
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	Piecze się pączki, chruściki. Wszystko ze swoimi powidłami. Raz na dwa lata każdy robi powidła, ale to rodzinnie tylko.
12.	Topienie Marzanny	Nie, nie. W szkołach jedynie, chociaż nieekologiczne więc się pali jedynie.
13.	Środa Popielcowa	My zawsze takie małe woreczki z popiołem księdzu do sutanny przyczepialiśmy. Zawsze księdzu Stasiowi, ale nie tylko. Teraz też już to zanikło. Ale księdzu Stasiowi zawsze, bo on był taki trochę niegramotny i mu się zawsze ciągly te woreczki (śmiech). Ze 20 lat temu jeszcze, ale już dawno nie widziałam takiej tradycji. Jadło się w poście dużo oleju, np. z białym serem, możyło się cebulke i się mieszało, do tego sól i z chlebem. Ja zawsze olej rzepakowy tylko.
14.	Śródpoście	Brak informacji.
15.	Niedziela Palmowa	Brak informacji.
16.	Triduum Paschalne	Moja babcia zawsze w Wielki Piątek brała witkę i były Boże Rany. Mamy procesję przez całą wieś. Każdy ma znicz i idziemy na cmentarz.
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	W Kamionnej chodzą Bery. Jadą go gminy, do Międzychodu, do szpitala, wszędzie. Wszystkich smarują. We wsiach należących do parafii święcenie jest przy krzyżach. W koszyczku przede wszystkim jajko, szynka, kiełbasa, chleb, sól, baranek z masła.

		Robimy dużego barana z ciasta, ozdabiamy go. Z dziećmi do ogródka się idzie, gniazdka robią.
18.	Poniedziałek Wielkanocny	Teraz jest zimno, mróz. Symbolicznie tak, ochrzczony musi być. Tak zawsze po dworze biegaliśmy, wiaderkami się laliśmy. Niekiedy chuligańskie wybryki się zdarzają.
19.	Zielone Świątki	Już zanikło, tataraki i brzózki. Zanika wszystko.
20.	Boże Ciało	Dziewczynki sypią kwiatki. Jeszcze parę lat temu były ołtarze wkoło kościoła na zakończenie oktawy Bożego Ciała, ale od paru lat nie ma. Tak z 10 lat już nie. Dziewczynkom na zakończenie plecie się wianek z chabrów, albo wplata się je we włosy, na ostatni dzień oktawy. Ta tradycja jest kulturowana. Gałązkę brzózki się zabiera do domu. Obok mnie jest ołtarz, to zawsze mam nadzieję, że ta brzózka się do końca rozejdzie i nie będę musiała sprzątać (śmiech).
21.	św. Jana	Nie.
22.	MB Zielnej	Brak informacji.
23.	MB Siewnej	W zeszłym roku to biegiem do domu po worek, bo zapomniałam do kościoła.
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	Dbą się i sprząta przez cały rok, a nie na Wszystkich Świętych. My się składamy. Msza na cmentarzu, ksiądz wprowadził taką ładną tradycję, że wyczytuje zmarłych w danym roku i jeden z członków rodziny dostaje znicz. I po tej mszy idzie się na cmentarz i znosi się ten znicz. Bardzo ładne to jest.
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	jeszcze 15 lat temu skubało się pióra, to było coś wspaniałego, jak się wspólnie siedziało i te opowieści starszych kobiet, np. o antykoncepcji (śmiech). Teraz wszystkie te panie już poumierają. Zawsze na koniec wino, kolacja. Jak babcie popiły to trzeba je było odprowadzać, to dopiero historie wtedy opowiadały o tym kto z kim (śmiech). To były najlepsze opowiastki. I nie ma co wierzyć, jak powiedzą, że tu panienki za męż wychodziły, jedna babcia kiedyś powiedziała po takich słowach, że ma nie być taka święta, bo się różniły tak, że aż się kupy trzęsły. W ustach starszych dostojnych pań, bezcenne.

Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe

1.	Narodziny i chrzest	Nie można było z dzieckiem przed chrztem wychodzić na dwór. Czerwona wstążka w wózku, szkaplerzyki. Dzieci okrzyczane kapało się w czarcim żebrze. To jest zioło, ma wartości ściągające, więc i gorączkę zbijało i uspokajało. Wodę z tej kąpieli trzeba było wylać przez ramię albo przez płot. Do roku nie można było włosów obcinać. Teściowa tego pilnowała i to moje dziecko za długą grzywką wiecznie jakies spieczki musiało mieć.
2.	Ślub i wesele	Pulter, zdarzały się takie sytuacje, że potrafiono przyczepę śmieci wysypać. Młodzi musieli sprzątać szkło. To zanika już. Rodzinę i bliższych znajomych się zaprasza do domu, a reszcie przed domem się wynosi wódkę i ciasto. Pod oknami się kiedyś stało podczas wesela, to zawsze coś dla tych niezaproszonych było. Tych pod oknem zawsze się prosiło do tańca. W Zębowie ponoć dalej jest tak, że mieszkańcy wioski pod oknem stoją. Jak panna umierała, to chowano ją na biało, bo była z założenia czysta. Do dzisiejszego dnia zatrzymują po powrocie z kościoła. Teraz oczepiny oklepane.
3.	Śmierć i pogrzeb	Kostnica dopiero od 16 lat jest. Ksiądz teraz planuje ją przenieść na cmentarz. Słyszałam, że na piasku się kładło nieboszczyka. Okna zasłonięte, lustra też. Długo było tak, że dzieci nieochrzczone chowano gdzieś z tyłu cmentarza. Co do zabobonów, jeśli nieboszczyk leży w domu przez niedzielę, to wyciągnie kogoś z rodziny. I potem jest tzw. warta na cmentarzu, kogo następnego ściągnie, czy był dobry, czy zły. Miałam różę drzewkową, ale dałam na pogrzeb, a mama mówi, że zobaczę, że mi uschnie, bo nie daje się kwiatów na pogrzeb. Mama mówiła, szybko czarną wstążeczkę przywiąż bo uschnie. Nie przywiązałam i uschła róża w oczach.
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.

Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa	W Aktywnych Lewiczankach, Radzie Sołeckiej i OSP są prawie te same osoby (śmiech). Mamy taką jedną panią agentkę, razem ze swoją koleżanką, ona karłem jest to robią takie występy. Ta wyższa się przebrała za kobietę w ciąży, a ta mała za dziecko. I przyjechały na wesele i takie show odstawiły, że ci goście byli w szoku.	
Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy	Kompot z dyni z octem i goździkami. Kluski z pokrywki zupa z jajka „Ajerpopa” bo jedno jajko i kupa mąki. Kwaśnie jaja z octem i cukrem.	
III. Tradycje rękodzielnicze		
Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych	Brak informacji.	
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	Figura Serca Pana Jezusa.
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak informacji.
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Figura Serca Pana Jezusa.
4.	Miejsca kultu religijnego	Kościół zabytkowy, ksiądz wziął się za renowację.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	Ostatni tydzień czerwca jest pielgrzymka do Rokitna do sanktuarium MB Słuchającej.
6.	Lokalne odpusty	Na Mikołajki, bo kościół pw. Mikołaja Biskupa. Na 06.12. ja już dawno nie widziałam prawdziwego odpustu. Bo to święto parafii, kościół powinien pękać w szwach, drzwi się nie domykać. Ale tak już nie ma. W Łowyniu jest na 15.08 jak jest ciepło, ale tam też nie ma prawdziwego odpustu. Wszystko już ginie. U nas nawet miejsca leżące w kościele już są (śmiech).

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1.	Dożynki	Dożynki kościelne są. Sołtys robi wieniec, w tym wypadku robię ja (śmiech). Oplatam koszyczek zbożem, tym co nasze pola urodzą bo w sumie u nas rośnie tylko owies i żyto. Do tego winogrono i chleb. To jest symbol, podziękowanie. Kiedyś były imprezy dożynkowe.
2.	Dni gminy/wsi	Brak informacji.
3.	Lokalne festyny	Jest co roku festyn. W zeszłym roku był połączony z otwarciem świetlicy wiejskiej. Patronat medialny ma gmina. Loteria fantowa Cegiełka.
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	Jak jest jedno to nie ma drugiego, bo można się przejeść, bo jest festyn Chleba, festyn chmielowo-wikliniarski, festyn pomidora. Wszędzie dookoła coś. Jak nasza impreza jest to jednocześnie jest jeszcze 5 innych. W tym roku zauważyliśmy, że było mnóstwo obcych ludzi, nie z ościennych wiosek, tylko zupełnie nowych twarzy.